

Fortes yttrande om Adoptionskommissionens betänkande *Sveriges internationella adoptionsverksamhet - lärdomar och vägen framåt* (SOU 2025:61)

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) har ombetts lämna ett yttrande om betänkandet *Sveriges internationella adoptionsverksamhet* (SOU 2025:61). Yttrandet tar sin utgångspunkt i Fortes uppdrag att främja och stödja forskning.

Sammanfattning

I yttrandet kommenteras särskilt de förslag som har direkt koppling till forskning och Fortes verksamhet. I huvudsak kommenteras de bedömningar och förslag som lämnas i 9.11 om att stimulera forskning inom adoptionsområdet.

Fortes yttrande

Forte kommenterar särskilt de förslag i betänkandets kapitel 9 som berör forskning och Fortes verksamhet. Forte avstår från att yttra sig över övriga förslag i betänkandet.

9.11 Kunskapsstöd till yrkesverksamma

Forte ser överlag positivt på förslaget att ett resurscentrum ska erbjuda stöd till yrkesverksamma. Fortes erfarenheter utifrån samarbetet inom Rådet för styrning med kunskap och därtill kopplade samverkansstrukturer ger också stöd för kommissionens bedömning att resurscentret i så stor utsträckning som möjligt bör nyttja befintliga kanaler och strukturer för att sprida kunskap.

I betänkandet föreslås att resurscentret ska identifiera behov av ny kunskap inom adoptionsområdet och utifrån en sådan behovsanalys främja den forskning och kunskapsutveckling som behövs. Vidare föreslås att resurscentret ska förmedla behovet av forskning till relevanta forskningsinstanser och forskningsfinansiärer. Regeringen och forskningsfinansiärer uppmanas också att uppmärksamma adoptionsfrågan i kommande satsningar samt avsätta medel för att stimulera forskning inom adoptionsområdet, förslagsvis genom utlysning om finansiering av forskningsprojekt inom adoptionsområdet.

Forte instämmer i kommissionens bedömning att det är bättre att öronmärkta medel för adoptionsrelaterad forskning ges till en forskningsfinansiär, än att resurscentrumet själv fördelar forskningsmedel. Forte har inget att invända mot en särskild utlysning av medel för forskningsprojekt inom adoptionsområdet men lämnar tre medskick inför den fortsatta beredningen av detta förslag:

1. *Det behövs ett särskilt uppdrag med tillhörande finansiering för genomförande av en sådan utlysning som föreslås*

Adoptionsfrågor ryms inom såväl Fortes generella ansvarsområde som flera av Fortes särskilda satsningar och nationella forskningsprogram. Det pågående nationella forskningsprogrammet (NFP) för psykisk hälsa och de nya nationella forskningsprogrammen Barn och ungas uppväxtvillkor samt Hållbar socialtjänst är tre exempel. Forte har därför goda förutsättningar att hantera ett uppdrag om finansiering av forskning relaterat till adoptionsfrågor. De befintliga satsningar som Forte idag ansvarar för har samtidigt inte utformats på ett sådant sätt att det är sannolikt att det inom dessa skulle utlysas medel riktade till enbart adoptionsfrågor. Dessutom skulle utlysningar inom något av de befintliga programmen inte möjliggöra finansiering av forskning kring den bredd av adoptionsrelaterade frågor som det lyfts behov av i betänkandet, eftersom programmen är avgränsade till frågor relaterat till psykisk hälsa, socialtjänst, barn och unga osv. Om ambitionen är att säkerställa att det genomförs en särskild utlysning av projektbidrag för adoptionsfrågor, som kan inkludera flera målgrupper och flera verksamhetsområden, ser Forte behov av ett särskilt uppdrag med tillhörande finansiering för en eventuell riktad utlysning inom adoptionsområdet.

2. *Samverkan med ett resurscentrum kan öka kvaliteten och relevansen i en riktad utlysning inom adoptionsområdet*

Det är viktigt med samverkan i utformning av eventuella utlysningar inom så specifika områden som här föreslås. Ett resurscentrum som kommit i gång med sitt uppdrag att identifiera forsknings- och kunskapsbehov inom området skulle vara en värdefull samarbetspartner för utformning av utlysningar inom adoptionsområdet. Fortes erfarenhet är att kvaliteten och relevansen i en utlysning ökar när samverkan sker med aktörer med expertkunskap gällande kunskaps- och forskningsbehov. Även om det kan dröja innan ett resurscentrum kan komma på plats så skulle det därför kunna vara en fördel att invänta detta innan en forskningssatsning genomförs. Samtidigt är det också fullt möjligt att genomföra en riktad utlysning inom adoptionsområdet även innan ett nationellt resurscentrum finns på plats.

3. *Om en utlysning ska genomföras innan ett resurscentrum finns på plats behöver samverkan ske med annan aktör och tid för analys bör inkluderas i uppdraget*

Om Forte ges i uppdrag att genomföra en riktad utlysning inom adoptionsområdet utan ett resurscentrum finns som samverkanspartner behöver uppdraget, utöver särskild finansiering, också inkludera tid för att utforma en sådan utlysning. Några frågor som behöver analyseras är vilken inriktning och omfattning som skulle vara lämplig utifrån behoven av kunskap och förutsättningarna inom det aktuella forskningsfältet. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd skulle vara en viktig samverkanspart

för Forte i ett sådant uppdrag. Forte ser också gärna att ett sådant uppdrag föregås av en dialog om former och omfattning.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Jonas Björck efter föredragning av forskningssekreterare Isabelle Karlsson.

Jonas Björck

Generaldirektör